

Sylvie Svitáková: Postavení komparsu v rámci filmového a televizního natáčení. Aplikace Goffmanova dramaturgického modelu a Simmelova pojetí cizince.

Praha: FHS UK 2008, 57 s. + přílohy.

Sylvie Svitáková se ve své bakalářské práci pokusila popsat, jak z pohledu komparsistky probíhá filmové či televizní natáčení. Analyzovala prostředí natáčení a sledovala, jaké role v rámci natáčení hrají jeho účastníci, jaké významy nese prostředí, kde se natáčení odehrává, a jaké postavení má v daném prostředí samotný kompars. Teoretickou oporou pro interpretaci provedených pozorování pak byl autorce především dramaturgický model Ervinga Goffmana, v závěru pak zčásti též esej Georga Simmela Cizinec.

Data pro svoji analýzu získala autorka prostřednictvím zúčastněného pozorování. Navštívila několik různorodých natáčení (od filmového přes televizní seriály po reklamy) – zápisky z vybraných pozorování jsou přílohou bakalářské práce. Na s. 6 autorka píše: „*prostě jsem šla na kompars a s sebou si vzala „deník“ na terénní poznámky*“ (s. 6). Tato věta vcelku trefně vyjadřuje autorčin přístup k výzkumu. Sylvie si příliš nelámala hlavu s metodologickými postupy a, jak naznačuje příloha, v průběhu natáčení či po něm si živelně zapisovala, co ji zrovna zaujalo. V terénních poznámkách tak nalezneme jak popisy dění, občas i náznaky interpretace, tak i zápisky ryze osobního charakteru a často i hodnotící soudy – např. „*Oba jsou to fešáci (jako většina kluků od filmu). Toma znám déle, ale sympatičtější je mi Pepa. Ale oba jsou to andílci!*“ (s. 61). Sylvie se zde projevuje jako vcelku zdatná vypravěčka, ovšem méně už jako badatelka. To je zřetelné i z kapitoly věnované metodologii bakalářské práce: autorka zde chvályhodně rozebírá své postavení jako badatelky a zároveň komparsistky, ale na popis použitých metod výzkumu a zejména analýzy rezignuje. Namísto toho kurzívou (proč?) „*radí nezkušenému zájemci*“, jak se ke komparsu dostat.

Již zde se zřetelně projevuje další charakteristický rys Sylviiny práce: spíše než na systematické práci s daty je text založen na autorčiných letitých komparsistických zkušenostech. Dalo by se říci, že bez důkladné znalosti prostředí by text těžko vznikl. Autorka totiž svá pozorování nepodepřela rozhovory a ze samotných terénních poznámek není zřetelné, jak pouze na základě pozorování byla schopná např. rozeznat a pojmenovat jednotlivé filmové profese. Nicméně autorka své hluboké zkušenosti nezastírá a svůj dlouholetý zájem o sledované prostředí deklaruje např. i popisem svých na internetu nabytých znalostí o natáčených kusech.

Bakalářská práce Sylvie Svitákové sestává, vyjma stručného úvodu, metodologické kapitoly a ještě stručnějšího závěru, ze dvou základních oddílů. Cílem tzv. Empirické části (s. 8-24) bylo popsat výsledky pozorování, cílem tzv. Interpretace (s. 25-54) interpretovat tato pozorování na základě Goffmanova dramaturgického modelu. Obojí se podařilo pouze zčásti. Empirickou část autorka uvádí popisem svých prvních zkušeností s účinkováním v komparsu. Projevuje zde vedle již zmíněného vypravěčského talentu další charakterické rysy předložené práce: zaměření na detail, který však často není v dalším textu využit – zdá se tak, že autorka není schopná rozlišit důležité od méně důležitého. Dozvíme se např., na kterém gymnáziu autorka studovala, ovšem také, že zástupce ředitele školy zřejmě studentům gymnázia zprostředkoval kontakt s castingovou agenturou. Žádná z uvedených informací (byť ta druhá je zajímavá) však pro další text není relevantní. Následuje popis profesí, s nimiž přichází komparsista do kontaktu – od castingové agentury přes kostyméry, maskéry a rekvizitáře (proč „*rekvizitáři*“? – s. 12) po kameramana a režiséra a herce. Jako naprostý laik postrádám ve výčtu přinejmenším osvětlovače a zvukaře (ti jsou zřejmě zahrnuti souhrnně pod „*štáb*“) a zejména catering, který ovšem podle přiložených poznámek hraje v životě

komparsu důležitou roli. Zvláštní místo v textu zaujímá asistent režiséra, který je zřejmě styčnou osobou mezi režisérem a komparem a jemuž autorka přisuzuje dramaturgickou dominanci. Fascinace touto profesí (i lidmi, kteří ji vykonávají) proniká celým textem a autorka přiznává, že by ji sama chtěla v budoucnu vykonávat. Je-li ovšem bakalářská práce zaměřena na kompars, uvítala bych hlubší rozbor samotných komparsistů. Autorka vyjmenovává speciální komparsistická postavení (lock-up, stand-in, double), ovšem jinak působí komparsisté jako jednolitá hmota se shodnými motivacemi, zájmy i charakteristikami. Následuje vcelku povedený popis prostoru kde se natáčení odehrává, ovšem opět ne zcela dotazovaný. Např. v reflexi pozorování z natáčení seriálu *Ulice* (s. 14-15; jde zřejmě o reflexi, neboť v terénních poznámkách tato pasáž není a v samotném textu není nijak označena) autorka popisuje odlišnou výzdobu stěn v místech, kde čeká kompars a kde herci a štáb. Ovšem na to, kdo tuto výzdobu vytváří (což by mohlo posílit interpretaci prostorů) se už neptá. Tzv. empirickou část pak uzavírá popis toho, jak vypadá modelový natáčecí den komparsisty. Zde autorka opět do textu zařazuje pasáže z terénních poznámek – s ohledem na to, že jsou v příloze, poněkud nadbytečně (zejm. v místech popisu zástupců „Agentury X“ – viz výše uvedená citace). Vcelku zajímavý popis je opět zbytečně protknut emotivními výroky („asistent režie /.../ - on, král placu“ /s. 20/), nepodloženými tvrzeními („ve složení /televizního – pozn. H.N./ komparsu převažují důchodci“ /s. 24/) a hodnotícími soudy (způsob evidence komparsistů – s. 19).

Přes uvedené výtky je oddíl „Empirická část“ zajímavý a originální. To však lze stěží tvrdit o oddíle „Interpretace“. Začíná velmi nadějně – prakticky nejzdařilejší částí práce, podkapitolou „Přesvědčení o roli, již člověk hraje“. Zde se autorka opravdu pokouší interpretovat své zkušenosti na základě dramaturgického modelu. V dalších kapitolách se však již interpretace a vlastně i téma bakalářské práce vytrácí, až text sestává z výpisků z Goffmana a občasných nesourodých autorčinných výkřiků typu „*Herci mají v agenturách obvykle registraci zdarma!*“ (s. 30), pro jistotu proložených tučně. Zhruba od s. 29 do s. 48 tak působí spíše jako příprava k bakalářské práci, nikoli bakalářská práce sama. Následují zhruba tři stránky úvah nad tím, že kompars je na natáčení de facto cizincem – zde autorka zajímavě vykresluje vztahy mezi jednotlivými „týmy“ a půlstránkový – ovšem nedostatečně podložený i argumentovaný – odstavec o tom, že kompars lze považovat za subkulturu.

Celkově lze shrnout, že text bakalářské práce Sylvie Svitákové je značně nevyvážený. Obsahuje zajímavé popisné pasáže a místy i trefné interpretace, ovšem také řadu nejen stylistických nedostatků. Působí tak spíše jako beletrie než jako vědecký výstup (viz tvrzení: „*Loni v rádiu jsem slyšela, že máme nejvíce filmařů na počet obyvatel*“ – s. 6). Tento dojem potvrzuje i formální stránka textu: nedostatečné odlišení vlastních úvah od parafrází a citací (včetně citací vlastních terénních poznámek), nejednotné odkazy na prameny a literaturu (včetně chybných odkazů na internetové zdroje), občasně opakování informací atp.

Přes uvedené výtky především s ohledem na provedený terénní výzkum doporučuji bakalářskou práci Sylvie Svitákové k obhajobě. Zejména z důvodu zařazení takřka 20 stránek výpisků jej však navrhuji hodnotit max. 20 kredity.